

Tomasz PINDRAL*

 <https://orcid.org/0000-0002-7234-5302>

DORADZTWO FINANSOWE W OBLICZU KONIECZNOŚCI OCHRONY WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W OBSZARZE FINTECH

Abstrakt

Przedmiot badań: Przedmiotem badań opisanych w artykule były wybrane kwestie związane z ochroną własności intelektualnej i funkcjonowaniem doradztwa finansowego w szeroko pojętym obszarze fintech. Ponieważ mowa tu o zjawisku złożonym i wieloaspektowym, nielato jest wskazać wszystkie możliwe problemy, jakie pojawiają się na styku usług finansowych i kwestii związanych z naruszeniami własności intelektualnej. Powoduje to wzrost znaczenia i odpowiedzialności firm doradczych, które powinny wskazywać przedsiębiorcom możliwie skuteczne i indywidualnie dopasowane sposoby ochrony.

Cel badawczy: Podstawowym celem było w tym wypadku zbadanie, na ile aktywni obecnie doradcy są świadomi omawianej problematyki i posiadają odpowiednie rozeznanie i wiedzę, aby formułować skuteczne diagnozy.

Metoda badawcza: Na potrzeby badania posłużono się wspomaganym komputerowo sondażem telefonicznym CATI, który przeprowadzono wśród przedstawicieli czołowych firm doradztwa finansowego, działających w Polsce. Komputerowa rozmowa telefoniczna (CATI) była w tym wypadku techniką optymalną, ponieważ pozwalała na przeprowadzenie wywiadu zgodnie ze skryptym dostarczonym przez aplikację. Tego rodzaju ustrukturyzowany system gromadzenia mikro danych wydawnie przyspiesza proces pozyskiwania i edycję zgromadzonych informacji. Pozwala również badaczowi wyposażyć respondentów w dodatkową wiedzę na temat znaczenia aktualnych i dokładnych danych. Oprogramowanie jest w stanie dostosować przebieg wdrażania kwestionariusza na podstawie udzielonych odpowiedzi, a także informacji dotyczących pojedynczego uczestnika. Badaniu poddano 72 przedstawicieli czołowych firm z branży doradztwa finansowego.

Wyniki: Efektem przeprowadzonego badania okazało się dookreślenie kompetencji współczesnych doradców oraz ocena ich świadomości związanej z koniecznością uwzględnienia ochrony własności intelektualnej w ramach proponowanych usług. W efekcie uzyskano dane pozwalające stwierdzić, że na obszarze doradztwa finansowego, często również posługującego się narzędziami fintech, poziom świadomości związany z koniecznością ochrony własności intelektualnej jest nie tylko wysoki, ale również poparty rzetelnym przygotowaniem merytorycznym.

Słowa kluczowe: doradztwo finansowe, własność intelektualna, fintech, prawo autorskie.

Klasyfikacja JEL: G50

---

* Mgr, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Kolegium Zarządzania i Finansów, Instytut Finansów; e-mail: tomasz22246@wp.pl

1. Wstęp

Podobnie jak w przypadku innych tradycyjnych gałęzi przemysłu trwa rewolucja cyfrowa w dziedzinie usług finansowych. Technologia finansowa (fintech) od dziesięcioleci usprawnia procesy finansowe i pozostaje stałym elementem oferty doradztwa. W erze informacji krajobraz fintech szybko ewoluuje dzięki nowym usługom, modelom biznesowym i dostawcom.

Fintech może stworzyć zupełnie nowe możliwości rynkowe lub dać przewagę konkurencyjną w stosunku do tradycyjnych ofert. Może to mieć szerokie implikacje dla różnych zainteresowanych stron, w tym dużych instytucji finansowych, firm ubezpieczeniowych, funduszy inwestycyjnych, inwestorów instytucjonalnych, agencji ratingowych, firm audytorskich i księgowych, organów regulacyjnych, firm technologicznych, konsorcjów, organizacji non profit i start-upów¹. W rzeczywistości duże instytucje mogą dokonywać znacznych inwestycji modernizujących lub zastępujących starsze systemy technologiczne nowymi innowacjami fintech – od płatności, blockchain, pożyczek, regulacji, zgodności i audytu. Firmy mogą wykorzystywać technologie, takie jak rozproszone księgi rachunkowe, szyfrowanie, automatyzacja i inne, aby wykonywać zadania, które w innym przypadku byłyby niepraktyczne lub – przy tradycyjnych metodach – niemożliwe. Technologie te zaczynają zyskiwać na wszechstronności i są coraz częściej akceptowane, dlatego ważne jest zrozumienie, w jaki sposób ta powszechna informatyzacja pozwala zachować własność intelektualną i jaka rola przypada tu doradztwu finansowemu, które także w dużej części przynależy do innowacji określanej mianem fintech.

2. Własność intelektualna a fintech

Tradycyjne instytucje finansowe i start-upy konkurują ze sobą i konstruktywnie współpracują w celu opracowania i wdrożenia produktów i usług fintech. Przedsiębiorstwa powinny jasno zdefiniować i chronić swoją własność intelektualną za pomocą rejestracji i dokumentacji, szczególnie w przypadku współpracy z wieloma stronami trzecimi. Przedsiębiorstwo może następnie kontrolować korzystanie ze

¹ Dyrektywa 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotycząca sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniająca dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz. Urz. WE 2002 L 271/16).

swoich praw własności intelektualnej, takich jak dozwolone korzystanie z licencji i uzgodnienia dotyczące współpracy².

Prawa autorskie automatycznie obejmują kod komputerowy, funkcje interfejsu wizualnego, przewodniki audio, video, strukturę interfejsu programowania aplikacji (API) i inne tzw. „dzieła”, które w efekcie stanowią często narzędzie w rękach doradców finansowych oraz ich klientów. Kod komputerowy może obejmować dane szczegółowe, takie jak kod źródłowy, pseudokod, kod maszynowy oraz sprzęt lub wbudowane oprogramowanie³. Prawo autorskie jest zatem ważnym zasobem własności intelektualnej dla firmy fintech, szczególnie jeśli projekt programu zapewnia wydajność obliczeniową i użyteczność. Doradcy finansowi powinni ten fakt uwzględniać także wówczas, gdy przygotowują klienta do posługiwania się podobnym narzędziem⁴.

Firmy fintech mogą również skorzystać z umieszczania blokad cyfrowych na kopiach swoich prac, aby zapewnić dodatkowe bezpieczeństwo. Obejście blokad cyfrowych w niektórych jurysdykcjach jest przestępstwem i może wiązać się z konsekwencjami karnymi za nieautoryzowane zastosowania. Firmy fintech powinny zachować czujność w przypadku korzystania z usług programistów uwzględniających prawa autorskie stron trzecich, nawet jeśli czynią to bezwiednie, ponieważ może to wpłynąć na kwestię własności technologii, prawa do danego narzędzia i swobodę działania⁵. Pracownicy lub dostawcy fintech mogą na przykład dołączać kod źródłowy strony trzeciej bez upoważnienia, co może mieć wpływ na postrzeganie własności. Świadomość doradcy finansowego może również okazać się dla niego swoistym zabezpieczeniem przed złamaniem prawa i naruszeniem własności intelektualnej wbrew własnym intencjom.

Światowe marki od lat zabezpieczają znak słowny, logo lub ikonę chronione jako zarejestrowane lub niezarejestrowane znaki handlowe, które mogą zapobiegać niezgodnemu z prawem przekazywaniu bądź osłabianiu wizerunku marki przez konkurentów. Firmy fintech dzięki wysokiej jakości obsługi klienta i zaufaniu rozwijają własne marki, aby budować pozytywny obraz narzędzia lub usługi wśród

² S. Long, *Building respect for IP: UK educations awareness raising initiatives*. World Intellectual Property Organization advisory Committee on Enforcement WIPO/ACE/10/14 (2015); http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ace_10/wipo_ace_10_14.pdf; stan na 14.08.2019 r.

³ A. Matlak, *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2004, s. 136.

⁴ *Intellectual property rights and fintech: What financial institutions need to know*, Ashurst 2016; <https://www.ashurst.com/en/news-and-insights/legal-updates/intellectual-property-rights-and-fintech-what-financial-institutions-need-to-know/>; stan na 14.08.2019 r.

⁵ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Kraków 2004, s. 92.

klientów i ogółu społeczeństwa. Silna marka pomaga firmom fintech odróżnić własne produkty i usługi od konkurencji. Jeśli weźmie się pod uwagę, że firmy fintech często są zarządcami ważnych aktywów finansowych i dokumentacji, to trzeba zauważyć, iż renomowana marka może mieć ogromne znaczenie dla klientów. Brak wspomnianego zabezpieczenia może z czasem generować straty ekonomiczne i wizerunkowe, przed czym przestrzegają doradcy finansowi.

Prawami powszechnymi są również tajemnice handlowe, które zapewniają ochronę przed tajnym obiegiem informacji biznesowych i mogą chronić materiały, takie jak poufne procesy serwera zaplecza, kody i tajne ustawienia. Tajemnice handlowe nie wymagają formalnej rejestracji, ale firmy muszą podjąć uzasadnione kroki w celu ich utrzymania – po to, by zachować jakość transakcji i poziom własnej wiarygodności. Z kolei informacje chronione mogą być zabezpieczane przez czas nieograniczony, o ile są utrzymywane w tajemnicy i mają wartość handlową. Sprzeniewierzenie (np. nieuprawnione wykorzystanie) tajemnic handlowych jest uważane za nieuczciwą praktykę biznesową.

Może na przykład dojść do sytuacji, w której odchodzący pracownicy ujawniają tajemnice handlowe, które z kolei mogą zostać wykorzystane do uzyskania nieuczciwej przewagi konkurencyjnej. Tajemnice handlowe przybierają różne formy, takie jak m.in. listy klientów, kod źródłowy czy dokumentacja techniczna. W wielu krajach, jak choćby Francja czy Niemcy, ochronę tajemnic handlowych zapewnia prawo powszechne. Niemniej jednak ochrona tajemnicy handlowej ma swoje ograniczenia, szczególnie jeśli opiera się na ochronie istotnych aktywów firmy. Prawa do tajemnicy handlowej mogą być trudne do ustalenia lub wyegzekwowania, a egzekwowanie może być praktycznie nieskuteczne w stosunku do stron trzecich, które uzyskają wynalazek pośrednio w wyniku nieuprawnionego ujawnienia. Ochrona tajemnicy handlowej może uniemożliwić współpracę i integrację z innymi podmiotami przy opracowywaniu produktów i usług fintech⁶. Tajemnice handlowe nie chronią także przed niezależnym rozwojem tajnych innowacji poprzez ingerencję osób trzecich. W tym kontekście rola doradztwa finansowego łączy się z koniecznością uświadomienia klientom całego spektrum szans i zagrożeń, jakie niesie ze sobą powszechność zastosowania fintech. W skrajnych przypadkach bowiem może dojść do sytuacji, w której przedsiębiorstwo poniesie nieuzasadnione straty finansowe spowodowane np. nieświadomym naruszeniem tajemnicy handlowej. Korzystanie z nowoczesnych narzędzi odniesie

⁶ M. Olechowski, A. Szeliga, W. Iwański, K. Paziewska, *FinTech. Law & Practice. Poland Global Practice Guides 2018*; https://skslegal.pl/wp-content/uploads/2017/12/015_POLAND-2018.pdf; stan na 14.08.2019 r.

wówczas odwrotny do zamierzonego skutek, czego – przy odpowiedniej dozie ostrożności – można uniknąć⁷.

W grę wchodzi tu także wzory przemysłowe, które mogą być wykorzystywane do ochrony „wyglądu i działania” artykułów fizycznych, takich jak karty elektroniczne, urządzenia transakcyjne, a także interfejsy komputerowe, a nawet ikony ekranu. Ochrona wzoru może być cennym atutem, zwłaszcza jeśli dana funkcja pomaga promować odrębność marki, produktów i usług lub zwiększa użyteczność produktu, a przez to przyczynia się do zysków klienta. Na tym obszarze również łatwo o nieautoryzowane zastosowania, zwłaszcza w sytuacjach, kiedy klient nie posiada odpowiedniego rozeznania w gamie produktów czy usług. Tu także rola edukacyjna scedowana zostaje na doradców finansowych, jako że w pewien sposób stają się oni odpowiedzialni za unikanie strat przez swych klientów.

Wreszcie, doradcy finansowi zmuszeni są – w świetle powyższych uwag oraz ekspansji innowacji fintech – posiadać wiedzę z zakresu patentów. Patenty zapewniają mechanizm wykluczania innych z tworzenia, używania lub sprzedaży opatentowanej technologii, co może pomóc firmom w uzyskaniu lub utrzymaniu udziału w rynku oraz ochronie inwestycji w badania i rozwój. Patenty mogą zapewniać przewagę konkurencyjną i mogą być również wykorzystywane jako narzędzie do negocjacji. Na przykład: organizacja może chronić kluczowe innowacje w odpowiedzi na wnioski patentowe stron trzecich poprzez wzajemne licencjonowanie z inną organizacją. Publikacje patentowe mogą być również cytowane w odniesieniu do później składanych wniosków, aby zapobiec przyznaniu patentu pseudowynalazkom, czyli propozycjom wtórnym⁸.

Jest zatem w pełni uzasadnione, by w przypadku każdej strategii rozwoju technologii rozważyć, czy dostępna jest ochrona patentowa na innowacje w zakresie podstawowych technologii. Firmy powinny również zdawać sobie sprawę z istniejących w tym obszarze publikacji i sporów, ponieważ konkurenci i inni gracze mogą posiadać już własne patenty lub „wnioski w toku”. W przeciwieństwie do tajemnic handlowych udzielone patenty mogą być egzekwowane wobec stron trzecich, które wytwarzają, wykorzystują lub sprzedają zastrzegany wynalazek, pomimo niezależnego rozwoju. Jednak uzyskanie ochrony patentowej może stać się kosztownym i długotrwałym przedsięwzięciem w porównaniu z innymi prawami własności intelektualnej. Niemniej jednak dostępne są międzynarodowe systemy traktatów, które pomagają opóźnić wydatki, a jednocześnie zapewniają możliwość wykorzystania wcześniejszej daty ważności w celu ochrony praw w stosunku

⁷ S. Long, *Building respect for IP...*

⁸ *Intellectual property rights and fintech...*

do ważnych innowacji. Jeśli weźmie się pod uwagę szybko rozwijający się rynek fintech, to trzeba zauważyć, iż uzyskanie wczesnych dat pierwszeństwa ma ogromne znaczenie w rywalizacji o pierwszy wniosek patentowy. Podobieństwo wielu rozwiązań i równoległe prace nad nowymi narzędziami informatycznymi sprawiają, że rywalizacja ta ma olbrzymi wpływ na skalę późniejszych zysków z proponowanej innowacji. W tym kontekście doradcy finansowi powinni posiadać wiedzę na temat innych, niezależnie trwających prac. Powinni też być w stanie ocenić istotność danej innowacji i wówczas sugerować bądź odradzać podjęcie działań w celu uzyskania ochrony patentowej. Wysokie koszty takiej procedury wymagają rozwagi i dokładnej symulacji, którą powinien zaprezentować kompetentny doradca⁹.

Zasadniczo na całym świecie udzielane są patenty na nowe, użyteczne i nieoczywiste wynalazki. Wynalazki realizowane cyfrowo podlegają większej kontroli, poza tym nie wszystkie innowacje związane z technologią finansową same w sobie mają zdolność patentową. Orzecznictwo określające, czy technologia finansowa jest rzeczywiście przedmiotem patentowym, stale się rozwija. Urzędy patentowe, wraz z sądami, miały trudności z ustaleniem jasnego opisu tego, co podlega patentowi, a co nie. Tam, gdzie firmy fintech przygotowują wnioski patentowe obejmujące ich ostatnie innowacje, wymagany jest szczegółowy przegląd wytycznych i orzecznictwa. Podkreślanie istotnych cech, takich jak zalety techniczne i praktyczne szczegóły wdrożenia, może zwiększyć prawdopodobieństwo sukcesu podczas badania patentowego. Opis powinien podkreślać zauważalne efekty fintech. Strategia ochrony własności intelektualnej dla rozwoju i wdrażania fintech spowoduje warstwowanie (czyli w tym wypadku rozbieżność na większą liczbę elementów składowych) praw własności w celu ochrony różnych aspektów fintech. Firmy mogą jasno zdefiniować i chronić swoją własność intelektualną za pomocą rejestracji i dokumentacji. Strony trzecie natomiast powinny zawierać jasne umowy dotyczące praw własności intelektualnej. Doradcy finansowi w tym wypadku powinni również służyć kompetentną poradą prawną¹⁰.

Ostatnie europejskie orzecznictwo dotyczące zdolności patentowej systemów i produktów finansowych wydaje się sugerować, że kluczem do uzyskania ochrony patentowej w sektorze usług finansowych może być skoncentrowanie się

⁹ **Ch.L. Wong, K.Y. Chung**, *Fintech Innovations: Forging Ahead*. SAL Prac 9, September 2018; <https://journalonline.academypublishing.org.sg/Journals/SAL-Practitioner/Fintech/ctl/eFirstSALPDFJournalView/mid/595/ArticleId/1291/Citation/JournalsOnlinePDF>; stan na 14.08.2019 r.

¹⁰ *An overview of intellectual property protection system in Poland*; https://www.paih.gov.pl/polish_law/intellectual_property_rights; stan na 14.08.2019 r.

we wniosku patentowym na dowolnym aspekcie technologicznym odpowiednich systemów i produktów¹¹. Jednak uzyskanie ochrony patentowej może nie być najwłaściwszym krokiem we wszystkich przypadkach. Rozważając strategię patentową, firmy świadczące usługi finansowe będą musiały wziąć pod uwagę fakt, że cykl życia usługi może być często krótszy niż procedura przyznania patentu. W takich okolicznościach uniknięcie kosztów zgłoszenia patentowego i ścigania nieautoryzowanych zastosowań, utrzymanie wynalazku w tajemnicy i opieranie się na prawie poufności może okazać się atrakcyjniejszą alternatywą. W przeciwieństwie do tego samo złożenie wniosku o patent może działać odstrasżająco na konkurentów, którzy być może planują oparcie własnej usługi na technologii innej firmy¹².

Ryzyko niezarejestrowania patentów lub naruszenia patentów stron trzecich jest znaczne. Brak ochrony innowacji poprzez rejestrację patentu może oznaczać utratę przewagi konkurencyjnej przez inne firmy świadczące usługi finansowe. Ponadto spory patentowe dotyczące usług finansowych wykazały, że ze względu na zasoby i dużą liczbę transakcji firmy świadczące usługi finansowe często stają się celem dla tych, którzy uważają, że ich patenty zostały naruszone i starają się o godne odszkodowanie. Wiele takich roszczeń wobec instytucji finansowych zakończyło się dla owych instytucji niepomyślnie¹³. Dotyczy to także firm doradczych, które – podobnie jak banki czy towarzystwa ubezpieczeniowe – korzystają z innowacji fintech¹⁴. Brak względnie dobrego rozeznania w kwestii własności intelektualnej może oznaczać realne straty finansowe zarówno po stronie doradców, jak i ich klientów¹⁵.

Należy pamiętać, że w zakresie, w jakim systemy lub produkty finansowe nie podlegają opatentowaniu lub w sytuacji, gdy ubieganie się o ochronę patentową nie jest właściwe w danych okolicznościach, inne prawa własności intelektualnej mogą obowiązywać w odniesieniu do systemów i produktów finansowych¹⁶.

Zakłada się także, że prawa autorskie powinny istnieć w większości danych finansowych, baz danych i programów komputerowych generowanych przez firmy świadczące usługi finansowe¹⁷. Ostatnie orzeczenia sądowe w Stanach

¹¹ **M. Olechowski i in.**, *FinTech. Law & Practice...*

¹² *Fintech – understanding the role of patents*; <http://cipher.ai/wp-content/uploads/Fintech-understanding-the-role-of-patnets.pdf>; stan na 14.08.2019 r.

¹³ **J. Barta, R. Markiewicz**, *Komentarz do ustawy o ochronie baz danych*, Kraków 2002, s. 71.

¹⁴ **W. Szpringer**, *E-commerce, e-banking*, Warszawa 2014, s. 86.

¹⁵ **Ch.L. Wong, K.Y. Chung**, *Fintech Innovations...*

¹⁶ *Intellectual property rights and fintech...*

¹⁷ **A. Matlak**, *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym...*, s. 139.

Zjednoczonych sugerują, że nawet ceny rozliczeniowe mogą stanowić swego rodzaju „dzieła” podlegające tego rodzaju ochronie¹⁸. Biorąc dane rynkowe jako przykład praw autorskich w działaniu, można powoływać się na prawo autorskie w celu ochrony konkurenta przed kopiowaniem i ponownym wykorzystaniem takich danych lub w celu uzasadnienia udzielenia licencji na takie dane stronie trzeciej w zamian za opłatę licencyjną¹⁹.

To, czy jedna instytucja jest uprawniona do żądania od drugiej opłaty licencyjnej w związku z indeksami finansowymi stosowanymi jako podstawa produktów inwestycyjnych, można również ustalić na podstawie tego, czy prawo autorskie obowiązuje w indeksie. Licencjonowanie indeksów jest obecnie ważną kwestią dla instytucji finansowych, ale ostatecznie kwestia, czy może być wymagana opłata licencyjna za korzystanie z indeksu, będzie podlegać ocenie w poszczególnych krajach oraz indywidualnych przypadkach. Inne prawa, na które można się powołać w pewnych okolicznościach w celu ochrony systemów i produktów finansowych, to prawo do bazy danych oraz prawo umów i poufności²⁰.

Podobnie jak w przypadku innych branż, oprócz znaków towarowych, patentów i dzieł chronionych prawem autorskim, duża wartość własności intelektualnej opracowanej w branży fintech ma postać informacji poufnych, w szczególności informacji zastrzeżonych stanowiących „tajemnice handlowe”, tj. informacje, które są cenne dla zachowania tajemnicy i które firma chroni przed ujawnieniem publicznym. Dotyczy to zwłaszcza metod, pomysłów i algorytmów biznesowych, których nie można opatentować²¹.

3. Metoda badawcza

Doradcy finansowi są dziś z konieczności osobami o wszechstronnej wiedzy ekonomicznej i prawnej, powinni także legitymować się doskonałym rozeznaniami na rynku usług finansowych. Kwestia ochrony własności intelektualnej również winna wchodzić w zakres proponowanych usług, stąd potrzeba zbadania, czy

¹⁸ *Fintech – understanding the role...*

¹⁹ **M. Olechowski i in.**, *FinTech. Law & Practice...*

²⁰ Dyrektywa 95/36/WE o ochronie osób w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz o swobodnym obiegu danych; Dyrektywa 97/66/WE w sprawie przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze komunikacji; Dyrektywa 2002/58/WE w sprawie przetwarzania danych osobowych oraz ochrony prywatności w sektorze komunikacji elektronicznej (dyrektywa o ochronie prywatności i komunikacji elektronicznej) (Dz. Urz. WE 2002 L 201/31).

²¹ **S. Long**, *Building respect for IP...*

ta świadomość jest w branży powszechna. W tym celu przeprowadzono sondaż telefoniczny CATI wśród 72 przedstawicieli firm doradztwa finansowego. Komputerowa rozmowa telefoniczna (CATI) to technika, w której osoba przeprowadzająca wywiad postępuje zgodnie ze skryptem dostarczonym przez aplikację. Jest to ustrukturyzowany system gromadzenia mikro danych przez telefon, który to system przyspiesza zbieranie i edycję tych danych, a także pozwala badaczowi edukować respondentów na temat znaczenia aktualnych i dokładnych danych²². Oprogramowanie jest w stanie dostosować przebieg wdrażania kwestionariusza na podstawie udzielonych odpowiedzi, a także informacji już znanych o uczestniku. Efektem przeprowadzonego badania okazało się dookreślenie kompetencji współczesnych doradców oraz ocena ich świadomości związanej z koniecznością uwzględnienia ochrony własności intelektualnej w paście proponowanych usług.

4. Świadomość ochrony intelektualnej w obszarze fintech wśród doradców finansowych

W miarę rozwoju branży finansowej coraz częściej bazowała ona na technologii ułatwiającej przepływ kapitału. Chociaż technologia zwiększa wydajność oraz obniża czas i koszty transakcji, kluczową i podstawową potrzebą jest zdolność systemów do efektywnej komunikacji między sobą, zarówno wewnątrz organizacji, jak i na zewnątrz – z innymi organizacjami. Przy ogromnych ilościach danych przepływających przez system finansowy co sekundę, nawet najmniejsze nieporozumienia mogą być kosztowne. Jednak równie kosztowna może okazać się nieostrożność w posługiwaniu się narzędziami fintech bez świadomości, jakiej podlegają ochronie.

W badaniu jako najważniejsze elementy, stanowiące przedmiot ochrony własności intelektualnej, respondenci wskazali program obliczeniowy (82%), tj. kodowanie komputerowe, ogólne funkcje interfejsu, wideo, audio, strukturę interfejsu programowania aplikacji i inne. Prawo autorskie będzie odgrywać znaczącą rolę, ponieważ zapewnia automatyczną ochronę tych zagadnień. W dalszej kolejności dopiero wskazywano na autorskie opracowania czy przygotowany materiał audiowizualny.

W kwestii kompetencji własnych wskazano jako najważniejsze (78% wskazań), aby firmy fintech miały solidne zasady, jeśli chodzi o ich współpracę ze stronami trzecimi przy opracowywaniu systemu fintech, ponieważ w tej sytuacji wszystkie

²² *Methodologies compared: CATI, CAWI and CAPI, pros and cons of data collection via telephone, web and in field*; <https://www.linkedin.com/pulse/methodologies-compared-advantages-disadvantages-data-via-mancini>; stan na 14.08.2019 r.

zainteresowane strony muszą wyrazić zgodę – na podstawie ich ograniczonego prawa autorskiego i zakresu swobody działania odpowiedniego systemu fintech. Pozostała niewielka już liczba respondentów wskazywała na potrzebę podporządkowania kooperantów zasadom wyznaczanym przez firmę oraz zewnętrzną obsługę prawną.

Jako najpewniejsze zabezpieczenie przed stratami finansowymi związanymi z prawem do ochrony własności intelektualnej większość respondentów (86%) wskazała dokładną znajomość warunków określonych w umowie o pracę zawartej z pracownikiem, a także w umowie zawartej z kontraktowanym deweloperem. Firmy fintech muszą dopilnować, aby wszystkie warunki, które honorują je własnością praw autorskich do utworów, były jasno określone i zrozumiałe dla pracownika lub wykonawcy, w celu uniknięcia naruszenia praw autorskich w późniejszym terminie. W dalszej kolejności wskazywano, iż wybór pracowników czy deweloperów winien odbywać się na podstawie wcześniejszego rozpoznania lub polecenia.

Za najlepszy sposób ochrony zasobów i produktów fintech badani uznali tajemnice handlowe (71%), które zapewniają zabezpieczenie tajnych informacji biznesowych i mogą chronić materiały, takie jak procesy poufne i kody serwerów zaplecza. Tajemnice handlowe uznano za tak cenne i praktyczne głównie dlatego, że nie wymagają formalnej rejestracji, jednak firmy muszą podjąć uzasadnione kroki w celu zachowania ich w tajemnicy. Chronione informacje mogą być zabezpieczane przez czas nieograniczony, o ile są utrzymywane w tajemnicy i mają wartość handlową. Nieautoryzowane wykorzystanie tajemnic handlowych jest uważane za nieuczciwą praktykę biznesową.

Badani uznali ponadto rynek europejski za dobrze przygotowany do ochrony własności intelektualnej w obszarze fintech (76% wskazań). Wskazywano wszakże na fakt, iż w Europie prawo patentowe wyraźnie wyłącza programy komputerowe i metody prowadzenia działalności gospodarczej z ochrony patentowej, chyba że wynalazek określa cechy techniczne, które rozwiązują problem techniczny w sposób nieoczywisty. Pozostali respondenci wyrażali zdanie przeciwne lub nie potrafili wypowiedzieć się w tej kwestii.

Z tej przyczyny wskazywano także, że kwestie patentowe stanowią na tym obszarze jedną z największych barier (83% wskazań), zwłaszcza że w dużej mierze dotyczą usług ponadnarodowych. Portfele patentowe są często opracowywane z perspektywy globalnej. Zasadniczo na całym świecie udzielane są patenty na nowe i nieoczywiste wynalazki o przedmiotach podlegających opatentowaniu. Najnowsze orzecznictwo i wytyczne urzędów patentowych, dotyczące przedmiotów podlegających opatentowaniu, sprawiają, że opatentowanie fintech jest bardziej złożone. Inne bariery wskazywane przez respondentów to niestabilność prawa i brak zaufania do organów państwa.

Wskazywano także, że innowacje z dziedziny fintech powinny być oceniane indywidualnie (100% wskazań). Ostatecznie bowiem każda innowacja fintech powinna zostać niezależnie oceniona pod kątem cech unikalnych. Rozwój sektora fintech przyspiesza. Jak każda inna branża techniczna firmy muszą chronić swoje podstawowe innowacje dzięki przemyślanej strategii ochrony własności intelektualnej i starannemu zarządzaniu tymi aktywami.

Ponadto według większości respondentów (76%) firmy fintech powinny rozważyć ochronę przyznaną zarejestrowanym lub niezarejestrowanym wzorom w odniesieniu do technologii innowacyjnych, w tym oprogramowania; wskazano także, iż w rzeczywistości niektóre elementy i funkcje, takie jak układy i konfiguracje graficzne, kwalifikują się do ochrony projektu. Inni respondenci nie dostrzegali tego problemu w ogóle lub uważali go za drugorzędny.

Również zdecydowana większość, bo 91% badanych, przyznała, że ostatecznie, oprócz ochrony zapewnianej przez prawo, klauzule własności intelektualnej w umowach zawartych z pracownikami, dostawcami, klientami i innymi stronami mają zasadnicze znaczenie dla ochrony i lepszego wykorzystania innowacji fintech. Pozostali badani nie mieli sprecyzowanych poglądów w tej kwestii.

Wskazując na rozległość problemu, badani zauważyli w większości (83%), że jest on niezależny od wielkości firmy i generuje w niemal każdym wypadku podobne potrzeby, związane z ochroną własności intelektualnej. Pozostali badani wskazywali, iż zagrożenie dotyczy wyłącznie dużych firm lub nie potrafili określić swojego stanowiska.

5. Konkluzje

Przełomowe technologie finansowe, takie jak blockchain, nowe systemy płatności elektronicznych i technologie uwierzytelniania transakcji, zmieniają usługi finansowe, prowadząc do podniesienia szeregu kwestii prawnych, które firmy fintech powinny rozważyć.

Firmy fintech stoją w obliczu wyjątkowych wyzwań związanych z własnością intelektualną, w tym ochroną tajemnic handlowych, problemami dotyczącymi znaków towarowych i praw autorskich, a także problemami z mediami społecznościowymi i nazwami domen. Współczesne doradztwo finansowe rozumie znaczenie własności intelektualnej dla firm fintechowych i technologicznych i jest gotowe doradzać firmom w opracowywaniu i wdrażaniu strategii ochrony i egzekwowania ich własności intelektualnej.

Doradcy finansowi mają pełną świadomość problemu i potrafią obecnie zapewnić praktyczne rozwiązania pojawiających się komplikacji, a także zabezpieczyć rutynowe potrzeby w zakresie własności intelektualnej klientów fintech. Potrafią również, co wykazały badania, doradzać klientom w związku z szeregiem innych problemów istotnych dla tego obszaru usług finansowych, w tym zagadnień związanych z blockchain i kryptowalutą. Niezależnie od tego, jakiej wielkości jest firma klienta, doradcy finansowi zajmujący się własnością intelektualną mogą pomóc chronić nie tylko zasoby materialne, ale i niematerialną – lecz równie cenną – własność intelektualną. Przemysł fintech nader szybko się rozwija, a wzrost ten ma charakter globalny, dlatego po innowacjach technologicznych można się spodziewać, że dadzą one ogromne możliwości, choć stwarzają równie liczne zagrożenia. Rola doradcy finansowego powinna koncentrować się na niwelowaniu tych ostatnich do bezpiecznego dla klienta poziomu. Prawa własności intelektualnej mają tu również niebagatelne znaczenie.

Bibliografia

- An overview of intellectual property protection system in Poland*; https://www.paih.gov.pl/polish_law/intellectual_property_rights; stan na 14.08.2019 r.
- Barta J., Markiewicz R.**, *Komentarz do ustawy o ochronie baz danych*, Wolters Kluwer, Kraków 2002.
- Barta J., Markiewicz R.**, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Wolters Kluwer, Kraków 2004.
- Dyrektywa 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotycząca sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniająca dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz. Urz. WE 2002 L 271/16).
- Dyrektywa 95/36/WE o ochronie osób w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz o swobodnym obiegu danych; Dyrektywa 97/66/WE w sprawie przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze komunikacji; Dyrektywa 2002/58/WE w sprawie przetwarzania danych osobowych oraz ochrony prywatności w sektorze komunikacji elektronicznej (dyrektywa o ochronie prywatności i komunikacji elektronicznej) (Dz. Urz. WE 2002 L 201/31).
- Fintech – understanding the role of patents*; <http://cipher.ai/wp-content/uploads/Fintech-understanding-the-role-of-patnets.pdf>; stan na 14.08.2019 r.
- Intellectual property rights and fintech: What financial institutions need to know*, Ashurst 2016; <https://www.ashurst.com/en/news-and-insights/legal-updates/intellectual-property-rights-and-fintech-what-financial-institutions-need-to-know/>; stan na 14.08.2019 r.
- Long S.**, *Building respect for IP: UK educations awareness raising initiatives. World Intellectual Property Organization advisory Committee on Enforcement WIPO/ACE/10/14*, (2015); http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ace_10/wipo_ace_10_14.pdf; stan na 14.08.2019 r.
- Matlak A.**, *Prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2004.

Methodologies compared: CATI, CAWI and CAPI, pros and cons of data collection via telephone, web and in field; <https://www.linkedin.com/pulse/methodologies-compared-advantages-disadvantages-data-via-mancini>; stan na 14.08.2019 r.

Olechowski M., Szeliga A., Iwański W., Paziewska K., *FinTech. Law & Practice. Poland Global Practice Guides 2018*; https://skslegal.pl/wp-content/uploads/2017/12/015_POLAND-2018.pdf; stan na 14.08.2019 r.

Szpringer W., *E-commerce, e-banking*, Warszawa 2014.

Wong Ch.L., Chung K.Y., *Fintech Innovations: Forging Ahead*, SAL Prac 9, September 2018; <https://journalsonline.academyPublishing.org.sg/Journals/SAL-Practitioner/Fintech/ctl/eFirstSALPDF/View/mid/595/ArticleId/1291/Citation/JournalsOnlinePDF>; stan na 14.08.2019 r.

Tomasz PINDRAL

FINANCIAL CONSULTING IN THE FACE OF THE NEED TO PROTECT INTELLECTUAL PROPERTY IN THE FINTECH AREA

Abstract

Background: The subject of research described in the article was selected issues related to the protection of intellectual property and the functioning of financial consulting in the broadly understood area of fin tech. Since we are talking about a complex and multi-faceted phenomenon, it is not easy to identify all possible problems that arise at the interface of financial services and issues related to intellectual property infringements. This increases the importance and responsibility of consulting companies, which should indicate to entrepreneurs the most effective and individually tailored methods of protection.

Research purpose: The basic goal in this case was to investigate to what extent the currently active advisors are aware of the issues discussed, and have the appropriate insight and knowledge to formulate effective diagnoses.

Methods: The method used in the study was a computer-assisted CATI telephone survey, which was conducted among representatives of leading financial consulting companies operating in Poland. Computer telephone conversation (CATI) was in this case the optimal technique, because it allowed to conduct the interview in accordance with the script provided by the application. This kind of structured system for collecting microdata significantly accelerates the process of obtaining and editing the collected information. It also allows the researcher to educate and equip respondents with additional knowledge about the importance of current and accurate data. The software is able to customize the implementation of the questionnaire based on the answers provided, as well as information about a single participant.

Conclusions: The effect of the study allowed the defining of the competences of modern advisors and to assess their awareness of the need to take into account the protection of intellectual property as part of the services offered. 72 representatives of leading financial advisory companies were surveyed. As a result, data were obtained to conclude that in the area of financial consulting, often also using fin tech tools, the level of awareness related to the need to protect intellectual property is not only high, but also supported by reliably substantive preparation.

Keywords: financial consulting, intellectual property, FinTech, copyright.